

Azərbaycan enerji siyasəti son illərdə mühüm beynəlxalq əhəmiyyət qazanıb. Ölkəmiz həm regionda, həm də global miqyasda enerji ixracatçısı kimi strateji mövqeyini möhkəmləndirib. Enerji siyasəti iqtisadi inkişafın əsas sütunlarından biri olmaqla yanaşı, xarici siyasətdə də mühüm rol oynayır. Bu siyasət neft, təbii qaz və bərpaolunan enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə yönəlib.

1990-cı illərin əvvəllərində müstəqilliyini qazanan Azərbaycan xüsusilə "Əsrin müqaviləsi" (1994) ilə neft sektorunda yeni bir səhifə açdı. Bu müqavilə ilə Azərbaycan neft ehtiyatlarını dünya bazarına çıxardı və beynəlxalq enerji bazarında özünə möhkəm yer tutdu. Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) və Bakı-Tbilisi-Ərzurum (BTE) kimi strateji neft və qaz kəmərləri Azərbaycanın Qərbi enerji ixracını təmin etdi. Bu kəmərlər Avropa və digər regionların enerji təhlükəsizliyində böyük rol oynayır və qaz ixracı da enerji siyasətində xüsusi yer tutur. "Şahdəniz" yatağı və bu yataqdan çıxarılan təbii qaz Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin əsasını təşkil edir. Cənub Qaz Dəhlizi üç əsas boru kəməridən ibarətdir: Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK), Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri (TANAP) və Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri (TAP). Bu layihə Avropanın Rusiya qazından asılılığını azaltmağa yönəlib və Azərbaycanın Avropa enerji bazarına daha dərin inteqrasiyasını təmin edir.

Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri (TAP) vasitəsilə Azərbaycandan Avropaya qaz tədarükü sifarişlərinin həcmi artır. Bu da Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin etməkdə ölkəmizin mühüm rol oynadığını bir daha sübut edir. TAP Cənub Qaz Dəhlizinin əsas komponentlərindən biri olmaqla Azərbaycan qazını birbaşa İtaliya, Yunanıstan və Albaniya vasitəsilə Avropa bazarlarına çatdırır. Bu artım xüsusilə qış mövsümünə yaxınlaşdıqca Avropada enerji tələbatının artması ilə əlaqələndirilir. Avropanın Rusiya qazından asılılığını azaltmaq və enerji şaxələndirilməsi istiqamətində atılan addımlar Azərbaycanın təbii qaz ixracını genişləndirməkdə rolunu daha da artırır. TAP-ın həcmələrinin artması Azərbaycanın Avropa ilə olan enerji əməkdaşlığının gücləndirilməsinə də işarə edir. TAP vasitəsilə qaz tədarükünün artması həm Azərbaycanın iqtisadi maraqlarına, həm də Avropanın enerji təhlükəsizliyi və davamlı enerji təchizatı təminatına müsbət təsir göstərir. Bu inkişaf Azərbaycanın Cənub Qaz Dəhlizi layihəsində liderliyinin və gələcəkdə bu rolunu daha da genişləndirəcəyinin göstəricisidir.

Bolqarıstanın enerji naziri Rozen Xristov bildirib ki, hökumət qaz tədarükünün artırılması üçün Azərbaycanla danışıqları yeniləyir: "Biz həcmi artırılması ilə bağlı, həmçinin qiymətlə bağlı razılaşma üçün Azərbaycanla intensiv danışıqlara başlamaq niyyətindəyik. Həcmi artırmaq üçün Azərbaycan tərəfi ilə danışıqlar apara bilirik. Onların qeyd-şərtləri var, məsələ yenə qiymətlə bağlıdır. Biz əlavə həcmə bağlı razılığa gəlməmişik, buna görə də yaxın günlərdə danışıqlara başlayacağıq". O qeyd edib ki, nazirlik qışda istehlakı ödəmək üçün qazın həcmi artırmaqla bağlı axtarışa davam edəcək. Azərbaycanın enerji ixracı 2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında nəzərəcarpacaq dərəcədə artmışdır. Energetika naziri Pərviz Şahbazovun açıq-

Global enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın önəmli rolu

lmasına görə, bu dövrdə Azərbaycandan Avropaya təxminən 9,4 milyard kubmetr qaz ixrac olunub. Bu, ölkənin Avropa enerji bazarına verdiyi töhfəni daha da artırır və onun enerji siyasətinin strateji əhəmiyyətini göstərir. Türkiyəyə 7,3 milyard kubmetr, Gürcüstana isə 1,7 milyard kubmetr qaz ixrac edilib. Xüsusilə TANAP (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) vasitəsilə Türkiyəyə 4,2 milyard kubmetr qazın nəqli Azərbaycanın Türkiyə ilə enerji sahəsindəki sıx əməkdaşlığının təcəssümüdür. Bu ilin ilk 9 ayında qaz ixracı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təqribən 4,2 faiz çoxdur. Bu artım Azərbaycanın qaz ixracatını tədricən genişləndirdiyini və Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin Avropa və digər regionlarda enerji tələbatını ödəmək üçün vacib rol oynadığını sübut edir. Azərbaycanın bu sahədəki uğurları həm ölkənin iqtisadi inkişafını, həm də beynəlxalq enerji bazarındakı strateji mövqeyini gücləndirir.

Azərbaycan neft və qaz sektorunda əldə etdiyi uğurlarla yanaşı, bərpaolunan enerji mənbələrinə də xüsusi diqqət yetirir. Azərbaycan hökuməti 2030-cu ilədək enerji istehsalının 30 faizinin bərpaolunan enerji mənbələri hesabına əldə olunmasını hədəf hesab edir. Xüsusilə külək, günəş və hidroenerji sahəsində investisiyalar artır və bu sahələrdə beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlıq genişlənir. Bu addımlar həm ətraf mühitin qorunmasına, həm də iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə xidmət edir. Azərbaycanın enerji siyasəti onun xarici siyasətinin ayrılmaz hissəsidir. Xəzər regionunda enerji ehtiyatlarının istismarı və ixracı ilə bağlı Rusiya, Türkiyə, Avropa İttifaqı, ABŞ və digər beynəlxalq dövlətlərlə əməkdaşlıq aparılır. Azərbaycan, həmçinin enerji layihələrində ətraf mühitin qorunmasına və dayanıqlı inkişafa xüsusi diqqət ayırır.

Azərbaycan "yaşıl enerji" sahəsindəki təşəbbüsləri son illərdə ölkənin enerji siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilib. Neft və qaz sahəsində böyük uğurlar qazanan ölkəmiz iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və ətraf mühitin qorunması məqsədilə bərpaolunan enerji mənbələrinin inkişafına da ciddi diqqət

ayırır. "Yaşıl enerji" sahəsində atılan addımlar həm ekoloji dayanıqlığa töhfə verir, həm də Azərbaycanın enerji təchizatını diversifikasiya etməyi hədəfləyir. Ölkənin "yaşıl enerji" siyasətində külək və günəş enerjisi prioritet sahələrdən biridir. Xüsusilə Abşeron yarımadasında güclü külək resursları külək enerjisi potensialını artırır. Bu sahədə beynəlxalq şirkətlərlə əməkdaşlıq edilir və külək enerjisi stansiyalarının inşası istiqamətində irəliləyişlər var. Bununla yanaşı, günəş enerjisi də əhəmiyyətli investisiyalar cəlb edir, xüsusilə Azərbaycanın cənub bölgələrində onun böyük potensialı mövcuddur.

"Yaşıl enerji" layihələri üçün Azərbaycanın xarici tərəfdaşlarla əməkdaşlığı genişlənir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti və Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkəti ilə bərpaolunan enerji sahəsində əməkdaşlıq bunun nümunəsidir. Masdar şirkəti ilə 230 MVt gücündə günəş enerjisi layihəsinin

inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulub. "ACWA Power" isə 240 MVt gücündə külək enerji stansiyası inşa edir. Bu əməkdaşlıq Azərbaycanın "yaşıl enerji" sektorunu sürətlə inkişaf etdirməyə və bərpaolunan enerji potensialını reallaşdırmağa imkan yaradır. Bərpaolunan enerji sahəsində daha bir maraqlı inkişaf isə hidrogen enerjisidir. Azərbaycan hidrogen istehsalı və ixracı potensialını araşdırır. Hidrogen enerjisi gələcəkdə neft və qazla yanaşı, ölkəmizin enerji ixracını şaxələndirə biləcək bir mənbə kimi qiymətləndirilir. Bu sahədə texnoloji yeniliklər və beynəlxalq əməkdaşlıq "yaşıl enerji" siyasətini daha da gücləndirə bilər.

2024-cü ildə COP29 iqlim sammitinə ev sahibliyi edəcək Azərbaycan bu tədbirə hazırlıq çərçivəsində "yaşıl enerji" və dayanıqlı inkişaf məsələlərinə xüsusi önəm verir. Sammitdə Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsində əldə etdiyi uğurların və gələcək planlarının geniş müzakirə olunması gözlənilir. Bu kimi mötəbər tədbirdə liderlik etmək ölkəmizin "yaşıl enerji" sahəsindəki səylərini beynəlxalq səviyyədə daha da möhkəmləndirəcək. Azərbaycanın "yaşıl enerji" siyasəti onun enerji təchizatını diversifikasiya etməyə, iqtisadi inkişafı dayanıqlı əsaslarla davam etdirməyə və global iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə töhfə verməyə yönəlib. Bu sahədəki inkişaf ölkəmizi regionun və dünyanın əhəmiyyətli "yaşıl enerji" oyunçusuna çevirmək potensialına malikdir. Respublikanın enerji siyasəti dünya enerji bazarında onun strateji mövqeyini möhkəmləndirməklə yanaşı, ölkəyə iqtisadi və diplomatik üstünlüklər gətirir. Bu siyasət həm ölkədaxili inkişafın təmin edilməsinə, həm də beynəlxalq arenada Azərbaycanın nüfuzunun artmasına xidmət edir.

Nurcan SÜLEYMANOVA,
"Respublika".